

характером емоційному забарвленню музики. При цьому однією з умов, необхідних для розвитку цієї здатності, - узгодженість ритму рухів і музики.

Музичні здібності розвиваються в музичній діяльності також вправами, в процесі виконання дітьми посильних творчих завдань на твір і імпровізацію розспівок, передачу характеру музики в рухах, знаходження свого варіанту закінчення мелодій і т. д. Ступінь самостійності дітей при виконанні творчих завдань залежить від їх індивідуальних і вікових особливостей.

Виконавську здатність можна успішно розвивати, виховуючи у дитини естетичне ставлення до звучання музики, яке обумовлює і якість виконання. Вираз сприйнятого образу різними художньо-музичними засобами залежить від сприйняття і переживання їм музичних образів. Подібний результат може бути отриманий різними вправами і відповідним підбором репертуару.

Дослідниками особливо наголошується, що розвиток здібностей, в тому числі і музичних, вимагає індивідуального підходу до дітей, обліку їх схильностей, інтересів, своєрідності природних задатків (Ю. Б. Алієв, Н. А. Ветлугіна, О. П. Радинова і ін.). Це пов'язано з тим, що не у всіх процес розвитку музичних здібностей протікає однаково. Ще даються ознаки індивідуальні особливості дитини, і її попередня музична підготовка, і умови життя в родині.

При цьому необхідна педагогічна і людська підтримка кожної дитини. Тому завжди, незалежно від результату, дуже важливо заохочувати дитину, дарувати йому віру у власні сили, оскільки це дуже сильно впливає на успішність його музичного розвитку і життя в цілому, забезпечуючи мотивацію успіху.

Отже, проблема обдарованості набуває особливо актуального звучання вже в дошкільному віці. У період дошкільня закладається основа для подальшого розвитку особистості, фундамент для знань, формується підґрунтя для інтенсивного інтелектуального розвитку. Батьки і вихователі повинні відігравати важливу роль у становленні дитини: бути навчальними партнерами і готовими весь час обмінюватися з дитиною знаннями, думками, судженнями. Обдаровані діти повинні мати можливість максимально розкрити свої здібності і одержати всебічну підтримку від компетентних вихователів і батьків.

Список використаних джерел:

1. Лосева А.А. Психологическая характеристика одаренности : Учебное пособие для вузов. – М. : Академический проект, 2004. – 176 с.
2. Радонова О.П. Музыкальное воспитание дошкольников : ученик /под. ред. О.П. Радынова, А. И. Катинене, М. Л.Палавандишвили – М. : Академия, 2000. – 236 с.
3. Шапар В.Б. Сучасний тлумачний психологічний словник, - Х. : Прапор, - 2005. - С.290.

УДК 37.017.4

*Егрешій Брігітта Дьизивна,
магістр спеціальності «Початкова освіта»,
Мукачівський державний університет*

ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ

У період становлення України як демократичної держави, відродження духовності суспільства проблема громадянського виховання підрастаючого покоління набуває особливої актуальності. Для України як поліетнічної держави громадянське виховання покликане сприяти формуванню її соборності, яка є серцевиною української національної ідеї. Саме на ґрунті демократичних цінностей, що мають лежати в основі громадянського виховання, можливе об'єднання різних етносів і регіонів України з метою розбудови й удосконалення суверенної, демократичної держави, громадянського суспільства.

З огляду на сказане актуальними є наукове обґрунтування і практичне забезпечення нової, за своєю сутністю, системи громадянського виховання, мета якого – сформувані в учнів комплекс громадянських якостей, глибоке розуміння ними належності до українського народу, до своєї Батьківщини, внутрішню потребу й готовність відстоювати та захищати її інтереси, реалізовувати свій особистісний потенціал на благо зміцнення української держави.

У Державній національній програмі «Освіта (Україна ХХІ ст.)», Концепції національного виховання, Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті обґрунтовано необхідність удосконалення громадянського виховання учнівської молоді. В педагогічній спадщині Г.Ващенко, А.Макаренка, С.Русової, К.Ушинського охарактеризовано основний зміст громадянського виховання дітей в школі, його національні ознаки.

Педагогічні основи морального та правового виховання учнівської молоді, наукові підходи до виховання суспільно-активної особистості школяра в сучасних умовах розроблено в дослідженнях Н.Бібік, І.Зязюна, В.Кременя. Історичну ретроспективу, ґрунтовний педагогічний аналіз потреб та можливостей громадянського виховання в період становлення української державності розробили П.Ігнатенко, В.Поплужний.

Проблему формування громадянськості як провідної риси особистості досліджено О.Доукіною, М.Задерихіною, Л.Канішевською, Н.Косаревою, В.Мазаєм, Л.Пономаренко. Проблему громадянських цінностей обґрунтовано у працях Л.Бойко, І.Бондаренко, М.Боришевського, Л.Крицької, Н.Чернухи.

Гене́за громадянського виховання в українській педагогічній теорії та практиці має глибинні корені. Ще в далекій київській русі засади українського національного виховання найбільш повно та систематизовано висвітлені у «повчанні володимира мономаха дітям» (1053 р.). Як відомо, володимир мономах був одним з тих князів, чий слід ніколи не зітреться з пам'яті людської історії. Він заслужив народну любов, бо все робив сам «на війні і на ловах, вночі і вдень, в спеку і в холод, ... , весь лад удома в себе сам настановлю вав» [2, с. 12-13].

Найвищого піднесення ідея громадянського виховання здобула у період козаччини. Сучасні українські дослідники вважають, що козацька педагогіка являє собою вершину української народної педагогіки і втілює в собі «національну психологію, характер, правосвідомість, мораль та інші компоненти національної свідомості, духовності народу» [3, с. 8]. Основою виховання дітей були провідні ідеї козацького руху (свобода і незалежність України, непорушність прав людини і народу, суверенність особи, народовладдя). У малечий період, а далі – на родинно-шкільному ступені провідне значення мали культ батька і матері, бабусі й дідуся, роду і народу.

Надалі питання громадянського та національного виховання розглядається українськими мислителями з позицій утвердження незалежності, самостійності української державності. Зокрема, м.і.костомаров зазначає, що Україна «не пропала», бо зберегла віру в бога, а тому може сподіватися на державне відродження. Якщо в окремій людині, зазначав він, жевріє повага до історії і духовних надбань українства, високо поцінується національна свобода, то Україна, як держава, нація «не пропаде» і в майбутньому [1, с. 16].

Величезний внесок у розвиток української педагогіки зробив відомий український педагог К.Д.Ушинський, автор стрункої й оригінальної педагогічної системи, що охоплювала основні проблеми виховання та навчання. Основною ідеєю цієї системи була народність, яку він розумів як своєрідність кожного народу, обумовлену його історичним розвитком, соціальними умовами життя, географічними особливостями. Найголовнішими рисами народності педагог вважав любов до батьківщини, рідну мову, віру в могутні сили народу. Основною метою виховання повинна бути підготовка всебічно розвиненої людини. Цікавими й, безперечно, цінними для нас є погляди К.Д.Ушинського щодо громадянського виховання підростаючого покоління, в якому переплітаються одночасно народність виховання і гуманізм, який він висловив у праці «Теоретичні проблеми освіти і виховання», а саме в статті «Про народність у суспільному вихованні». Громадянське виховання педагог вважав як один з «елементів державного і народного життя» [4, с.46]. К.Д.Ушинський зробив кілька

важливих висновків щодо цього питання:

- загальної системи народного виховання для всіх народів немає не тільки на практиці, а й у теорії ;
- у кожного народу своя особлива національна система виховання; а тому запозичення одним народом у іншого виховних систем є неможливим ;
- досвід інших народів у справі виховання є дорогоцінною спадщиною для всіх, як не можна жити за зразком іншого народу, так не можна виховуватись за чужою педагогічною системою, яка б вона не була струнка і добре обдумана ;
- громадське виховання само не розв'язує питань життя і не веде за собою історії, але йде слідом за нею. Не педагогіка і не педагоги, а сам народ і його великі люди прокладають шлях у майбутнє: виховання тільки йде цим шляхом і, діючи заодно з іншими громадськими силами, допомагає йти ним окремим особам і новим поколінням;
- громадське виховання тільки тоді буде справжнім, коли його питання стануть громадськими питаннями для всіх і сімейними питаннями для кожного. Система громадянського виховання, що вийшла не з громадського переконання, якби хитро вона не була обдумана, виявиться безсилою і не буде діяти ні на особистий характер людини, ні на характер суспільства. Вона може готувати техніків; але ніколи не виховуватиме корисних і діяльних членів суспільства, і якщо вони з'являтимуться, то незалежно від виховання;
- пробудження громадської думки в справі виховання є єдиною міцною основою всяких поліпшень у цій галузі: де нема громадської думки про виховання, там нема і громадського виховання, хоч може бути багато громадських навчальних закладів [4; с. 102-103].

Варто відмітити також слушне і на сьогоднішній день зауваження К.Д.Ушинського, що «народний ідеал людини, до якого б століття вона не належала, завжди добрий відносно цього століття» [4, с. 77] і що виховання повинно запозичувати свої правила і закони «від властивості народу і часу – або історії» [4, с.82]. Отже, виховання громадянина, формування громадянських рис та якостей особистості, активного громадянина, людини, якій не байдужі громадянські, загальнолюдські цінності завжди виступало на перший план в системі української педагогіки.

Список використаних джерел:

1. Ігнатенко П.Р., Поплужний В.Л., Косарева Н.І., Крицька Л.В. Виховання громадянина: Психолого-педагогічний і народознавчий аспекти / П.Р.Ігнатенко, В.Л.Поплужний, Н.І.Косарева, Н.І.Крицька. – К. : Інститут змісту і методів навчання, 1997. – 252 с.
2. Повчання Володимира Мономаха дітям // Повість минулих літ. Літопис / Переказ В.Близнеця. – К., 1989. – 223 с.
3. Українська козацька педагогіка // Освіта. – 1992. – 1 вересня. – С.1-2.
4. Ушинський К.Д. Питання виховання і навчання в початковій школі // Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори : В 2-х т. – К., 1983.–Т.2. – 359 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>